

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BARANÓW
NA LATA 2018-2025**

Spis treści

WSTĘP.....	4
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	5
1. STRUKTURA DOKUMENTU STRATEGII	5
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII.....	7
2.1. PODSTAWY PRAWNE.....	7
2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE.....	8
2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE.....	9
2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE.....	13
II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA.....	15
1.CHARAKTERYSTYKA GMINY BARANÓW.....	15
2. DEMOGRAFIA.....	15
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	17
4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	17
5. GOSPODARKA.....	18
6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE.....	18
7. EDUKACJA I KULTURA	19
8. OCHRONA ZDROWIA.....	21
9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	21
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	21
11. POMOC SPOŁECZNA.....	23
12. SEKTOR POZARZĄDOWY.....	33
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	34
14. BEZROBOCIE.....	37
15. BEZDOMNOŚĆ.....	38
16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	39
17. SYTUACJA DZIECKA	42

18. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH.....	47
19. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	48
20. ANALIZA SWOT.....	50
21. PODSUMOWANIE.....	58
 III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	59
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	59
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	72
3. POGNOZA ZMIAN.....	73
4. RAMY FINANSOWE.....	75
5. PROGRAMY I PROJEKTY	75
5.1. PROGRAMY.....	75
5.2. PROJEKTY.....	76
 IV. UWAGI KOŃCOWE.....	76

WSTĘP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizowania skutków szeroko rozumianych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej. Wdrażanie i kontrola realizacji planów strategicznych umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu.

Dokument ma charakter kilkuletni, został przygotowany na lata 2018-2025. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z fundusze strukturalne Unii Europejskiej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Celem niniejszej strategii jest minimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych, a także integracja społeczna i zawodowa grup wykluczonych lub dyskryminowanych, stworzenie podstaw do opracowywania lokalnych programów i możliwości aplikowania do dysponentów środków finansowych.

Celem strategii jest również zaangażowanie w działania różnych instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą socjalną w gminie oraz współpraca z takimi instytucjami jak oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym ewaluacji i monitoringowi.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA DOKUMENTU STRATEGII

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018-2025 składa się z trzech zasadniczych części: wprowadzającej, analityczno-diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i programowych) tworzenia dokumentu.

Część analityczno-diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji gospodarczo-społecznej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT).

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Baranów została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie uzyskane w toku bieżącej jego działalności, dane uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Warszawie, Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Maz. oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem. Do diagnozy problemów społecznych wykorzystano również raport sporządzony w wyniku przeprowadzonej „Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych”. Raport przedstawia wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2017 roku, obejmujący podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Baranów wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy;
- 2) sprzedawcy w punktach ze sprzedażą alkoholu;
- 3) dzieci i młodzież szkolna.

Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

- **Demografia;**

- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Gospodarka;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Edukacja i kultura;
- Ochrona zdrowia;
- Sport, rekreacja i turystyka;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sektor pozarządowy;
- Bezrobocie;
- Bezdomność;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Sytuacja dziecka;
- Sytuacja osób starszych;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii, prognoza zmian, a także informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia nawiązuje i korzysta z rozwiązań innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

1. ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.),
2. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.),
3. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2046 z późn. zm.),
4. ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. 2016 r. poz. 1828),
5. ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zm.),
6. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
7. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz. U. 2017 r. poz. 1938 z późn. zm.),
8. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.),
9. ustawy z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 157 z późn. zm.),
10. ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości

- i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.),
11. ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. 2017 r. poz. 7834 z późn. zm.),
 12. ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. 2017 r. poz. 882 z późn. zm.),
 13. ustawy z dnia 29 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.),
 14. ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. 2017 r. poz. 1952 z późn. zm.),
 15. ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionych do alimentów (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 489 z późn. zm.),
 16. ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1610 z późn. zm.),
 17. ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. 2017 r. poz. 682),
 18. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.),
 19. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016- 2020 (Dz. U. z 2016 r.poz.1492).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. **Rozwój inteligentny** – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. **Rozwój zrównoważony** – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu** – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych w omawianym dokumencie przygotowano siedem projektów przewodnich:

1. **„Unia innowacji”** – ma poprawić warunki ramowe i dostęp do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii.
2. **„Młodzież w drodze”** – służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej.
3. **„Europejska agenda cyfrowa”** – zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

4. **„Europa efektywnie korzystająca z zasobów”** – ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej.
5. **„Polityka przemysłowa w erze globalizacji”** – służy poprawie otoczenia biznesu oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych.
6. **„Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”** – ma przysłużyć się modernizacji rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie.
7. **„Europejski program walki z ubóstwem”** – zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii

Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny współfinansuje krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku.

Program powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach: **zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia.**

PO WER będzie również wspierać **innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową**

w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „**Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych**”.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań skierowanych do młodych, bezrobotnych osób w wieku od 15. do 24. roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych” i „Gwarancji dla młodzieży”,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia Strategii „Europa 2020” i krajowych programów reform,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020

„Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji” jest programem rozwoju. Jest to dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowiony w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii Rozwoju Kraju 2020” oraz Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz innych strategii rozwoju.

Priorytetami Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu są:

1. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
2. zapewnienie spójności działań edukacyjnych,
3. aktywna integracja w społeczności lokalnej,
4. bezpieczeństwo i aktywność osób starszych,
5. zapobieganie niepewności mieszkaniowej,
6. zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Cele i działania powyższej Strategii spójne są ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 i dokument stanowi narzędzie wykonawcze w zakresie realizacji polityki społecznej Mazowsza.

Misją Samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki społecznej na lata 2014-2020 jest włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza..

Głównym założeniem Strategii jest przechodzenie z prymatu działań o charakterze interwencyjnym na rzecz działań profilaktycznych i aktywizujących w celu zapewnienia warunków dla inkluzji społecznej i wzmacniania samodzielności osób i rodzin.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grodziskiego na lata 2016-2020

Głównym celem działań strategicznych Powiatu Grodziskiego jest doskonalenie systemu pomocy społecznej dla stworzenia mieszkańcom powiatu grodziskiego odpowiednich warunków rozwoju i godnego życia. Podejmowane działania prowadzić mają do wzmacniania samodzielności osób i rodzin, a także do pełnego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Cel główny realizowany będzie poprzez następujące cele strategiczne:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu i jego długotrwałym skutkom;
2. Wzmacnianie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną;
3. Poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych z terenu powiatu grodziskiego;
4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób starszych;
5. Przeciwdziałanie patologiom społecznym;
6. Rozwój zasobów ludzkich.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Baranów na lata 2015-2025

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Baranów formułuje następującą wizję rozwojową dla gminy:

Gmina Baranów enklawą nowoczesnego, komfortowego życia w bezpośrednim otoczeniu aglomeracji warszawskiej. To miejsce wysokiej jakości życia, rozwoju przedsiębiorczości, dbałości o integrację społeczną, troski o środowisko naturalne i wrażliwości na potrzeby różnych grup społecznych.

Powyższa wizja kładzie nacisk na rozwój rezydencjalnego, osadniczego charakteru gminy.

Wskazuje na potrzebę tworzenia dobrego miejsca do życia, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym oraz wzmacniania więzi społecznych i budowania kapitału społecznego.

Realizacja wizji rozwoju gminy Baranów wymaga podjęcia szeregu konkretnych działań, które przybliżą osiągnięcie zakładanych efektów. W Strategii zdefiniowano sześć zasadniczych celów strategicznych, które powinny wyznaczać zasadnicze kierunki działań władz samorządowych gminy Baranów w perspektywie najbliższych 10 lat:

1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój przedsiębiorczości
2. Zwiększenie atrakcyjności osadniczej
3. Poprawa warunków życia mieszkańców
4. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców - rozwój społeczny i integracja
5. Zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
6. Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej

II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA

1.CHARAKTERYSTYKA GMINY BARANÓW

Gmina Baranów położona jest w środkowo-zachodniej części województwa mazowieckiego w powiecie grodziskim. Graniczy z następującymi gminami: Teresin, Wiskitki, Jaktorów, Grodzisk Mazowiecki i Błonie. Powierzchnia gminy wynosi 75,37 km².

W skład gminy wchodzi następujące miejscowości: Baranów, Basin, Boża Wola, Bronisławów, Buszyce, Cegłów, Drybus, Gongolina, Gole, Holendry Baranowskie, Karolina, Kaski, Kopiska, Murowaniec, Stara Pułapina, Nowa Pułapina, Osiny, Regów, Stanisławów, Strumiany, Wyczółki, Żaby.

Siedzibą władz gminy jest wieś Baranów będąca centrum administracyjno-usługowym, w którym mieszczą się także m. in. niepubliczny zakład opieki zdrowotnej, placówka pocztowa, bank spółdzielczy, zespół szkół, ochotnicza straż pożarna, gminna biblioteka publiczna.

2.DEMOGRAFIA

Z końcem 2017 roku gmina Baranów liczyła **5 201** mieszkańców, w tym 2 597 kobiet i 2604 mężczyzn. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn był równy prawie 50%. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 69,00 osób na km².

Szczegółowe dane na temat ludności gminy i jej zmian w latach 2014-2017 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 1. Dynamika zmian ludności i gęstości zaludnienia.

Gmina	Obszar w km ²	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016		Rok 2017	
		Ludność	Gęstość zalud .	Ludność	Gęstość zalud.	Ludność	Gęstość zalud.	Ludność	Gęstość zalud .
Baranów	75,37	5058	67,11	5119	67,92	5 171	68,61	5201	69,00

Źródło: Dane Ewidencji Ludności

Tabela nr 2. Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku w gminie Baranów wg danych ewidencji ludności na 31.12.2017r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem:	5201	2604	2597
W wieku:			
przedprodukcyjnym	1108	583	525
produkcyjnym	3223	1753	1470
poprodukcyjnym	870	268	602

Źródło: Dane Ewidencji Ludności

Struktura ludności na terenie gminy Baranów wypada bardzo korzystnie.

Duża liczba osób w wieku produkcyjnym oraz stosunkowo wysoka liczba osób w wieku przedprodukcyjnym stanowić mogą duży potencjał rozwojowy terenu gminy. Korzystna struktura demograficzna gminy to niewątpliwie jej duży atut.

Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi około 17% ogółu mieszkańców gminy. W tej grupie zdecydowanie więcej jest kobiet, które na terenie gminy Baranów stanowią aż 23% wszystkich kobiet. Zwykle osoby w wieku poprodukcyjnym mieszkają wspólnie z dziećmi i są pod ich opieką.

W gminie Baranów podobnie jak w całej Polsce obserwowany jest wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W kraju, liczba osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z początkiem lat 90-tych, wzrosła o milion. Przyrost ten będzie powodował silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku przez geriatrów, gerontologów oraz rozwój usług opiekuńczych). Dlatego też jednym z obszarów zainteresowania gminy powinno być wspieranie aktywnej starości.

W gminie, choć w niewielkim stopniu, zwiększa się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym. Generalnie niska liczba urodzeń dzieci postrzegana jest to jako zjawisko negatywne, ale posiada również pozytywne aspekty, które dają możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury i bazy dydaktycznej prowadząc do rozwoju bogatej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce i chcą rozwijać swoje umiejętności jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia.

Sytuacja taka może stać się szansą dla systemu edukacji, gdyż łatwiej będzie podołać obowiązkom kształcenia i opieki nad dziećmi przy mniejszej populacji.

W gminie Baranów nie zachodzą gwałtowne zmiany w strukturze ludności. Jest to korzystne uwarunkowanie dające władzom Gminy czas na dostosowanie prowadzonej polityki do pojawiających się wyzwań demograficznych.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Baranów jest zróżnicowany. Sieć wodociągowa zaopatruje w wodę około 92% mieszkańców gminy. Inwestycji w gminie wymaga sieć kanalizacyjna albowiem odsetek osób korzystających z kanalizacji kształtuje się na poziomie 14%. Natomiast z sieci gazowej korzysta 9,5% ludności gminy.

Wszystkie drogi gminne na terenie gminy Baranów posiadają nawierzchnię ulepszoną. Każdego roku drogi w gminie są modernizowane lub naprawiane. Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem w gminie Baranów utrzymuje się na poziomie 9-12%.

4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Gmina Baranów posiada drogi o znaczeniu gminnym i powiatowym. Przez teren gminy nie przebiegają drogi wojewódzkie oraz krajowe. Posiada ona jednak dogodne połączenie z drogą krajową nr 2 oraz drogą krajową nr 8. Przez gminę przebiega trasa autostrady A2, która docelowo ma przebiegać na trasie Świecko (granica państwa) – Kukuryki (granica państwa). Bezpośredni wjazd na autostradę A2 z terenu gminy Baranów nie jest możliwy. Odbywa się on poprzez dwa zlokalizowane w jej pobliżu węzły komunikacyjne w gminie Grodzisk Mazowiecki i gminie Wiskitki.

Obszar gminy jest praktycznie wyłączony z ruchu kolejowego. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się na terenie gminy w Bożej Woli oraz w gminach sąsiednich w Teresinie i Jaktorowie.

Obsługę komunikacyjną gminy w zakresie komunikacji masowej realizuje PKS Grodzisk Maz. Dobre połączenia komunikacyjne w gminie mają mieszkańcy miejscowości: Baranów, Basin, Boża Wola, Karolina, Kaski, Kopiska, Stara Pułapina, Nowa Pułapina, Osiny, Stanisławów, Żaby.

Z trudnościami komunikacyjnymi zmagają się natomiast mieszkańcy miejscowości: Bronisławów, Buszyce, Cegłów, Drybus, Gongolina, Gole, Holendry Baranowskie, Murowaniec, Regów, Strumiany, Wyczółki. Mieszkańcy tych miejscowości zdani są praktycznie na własne środki lokomocji.

W 2017 roku została przyjęta uchwałą Rady Ministrów koncepcja węzła transportowego opartego na zintegrowanych ze sobą węzłach: lotniczym i kolejowym, spójnych z układem sieci drogowej. Węzeł ma być zlokalizowany pomiędzy Warszawą a Łodzią. Pełnomocnik rządu zarekomendował wybudowanie Centralnego Portu Komunikacyjnego w gminie Baranów.

5. GOSPODARKA

Sytuacja gospodarcza regionu w istotny sposób wpływa na poziom życia jego mieszkańców.

Baranów to gmina typowo rolnicza. Na większości obszarów występują kompleksy gleb o wysokiej przydatności rolniczej. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy jest wysoki i wynosi 68,9%. Na terenie gminy Baranów przeważają gospodarstwa rolne od 1 do 5 hektarów. Głównymi uprawami w gminie są: zboża, ziemniaki, rzepak, kukurydza oraz warzywa.

Na koniec 2017 roku zarejestrowane były w gminie Baranów 274 podmioty gospodarcze. Ich liczba od kilku lat sukcesywnie wzrasta. Wśród podmiotów gospodarczych występujących na terenie gminy 31 % reprezentuje produkcyjne działy gospodarki takie jak: rolnictwo, przemysł, budownictwo a 69 % prowadzi działalność usługową np. handel hurtowy i detaliczny, przetwórstwo przemysłowe.

6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

Podstawową bazą mieszkaniową gminy jest budownictwo zagrodowe i jednorodzinne.

Na terenie gminy sukcesywnie rośnie liczba budynków mieszkalnych. Na koniec 2017 roku na

terenie gminy było 1670 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 90,26 m², co daje przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę – 28,98 m².

Własnością gminy jest 29 mieszkań. Niewątpliwym problemem w Gminie jest brak lokali socjalnych, które są przeznaczone na czas określony dla osób, które nie mają zaspokojonych potrzeb mieszkaniowych i znalazły się w niedostatku ze względu na dochód, utratę lokalu z powodu klęski żywiołowej albo w przypadku gdy sąd, w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu, orzeknie uprawnienia najemcy do otrzymania lokalu socjalnego.

7.EDUKACJA I KULTURA

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego odpowiada za utrzymanie i rozwój bazy materialnej szkół i placówek oświatowych. Odpowiedzialność ta dotyczy wymiaru ekonomicznego oraz rozciąga się również na sferę zobowiązań wobec społeczności gminy w zakresie tworzenia systemu edukacyjnego, który dzieciom i młodzieży stworzy szanse osobistego rozwoju, a środowisku zapewni cywilizacyjny awans.

W roku szkolnym 2017/2018 w gminie Baranów funkcją 4 placówki oświatowo - wychowawcze. Wykaz placówek przedstawia tabela.

Nazwa placówki	Typ placówki
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Baranowie	szkoła podstawowa, gimnazjum, oddział przedszkolny
Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Bożej Woli,	szkoła podstawowa, gimnazjum, oddział przedszkolny
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kaskach	szkoła podstawowa, gimnazjum, oddział przedszkolny
Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Marii Konopnickiej w Golach	szkoła podstawowa, przedszkole

Dane liczbowe na temat placówek oświatowo-wychowawczych funkcjonujących w gminie przedstawia poniższa tabela.

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba dzieci, uczniów
placówki wychowania przedszkolnego	5	173
w tym przedszkola	1	115
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	4	58
szkoły podstawowe	4	402
szkoły gimnazjalne	3	124
Razem		699

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Baranowie

Do szkoły w Bożej Woli uczęszczają uczniowie z gminy Baranów i gminy Błonie.

Do Szkoły Podstawowej w Kaskach i Szkoły Podstawowej w Baranowie zorganizowany jest dowóz dzieci.

Na terenie gminy nie ma niestety szkół średnich. Młodzież z gminy Baranów pobiera naukę w okolicznych miastach tj. w Grodzisku Mazowieckim, Żyrardowie, Sochaczewie, Teresinie, Błoni, Wiskitkach i Warszawie.

Głównym organizatorem życia kulturalnego na terenie gminy jest Gminna Biblioteka Publiczna w Baranowie wraz z dwiema filiami w Kaskach i Golach.

Gminna Biblioteka Publiczna w Baranowie to samorządowa instytucja kultury, która służy społeczności lokalnej w zakresie udostępniania zbiorów oraz zaspokajania potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalnych. Gromadzi i udostępnia literaturę piękną polską i obcą, literaturę popularnonaukową oraz dokumenty życia społecznego. Misją Biblioteki jest rozpoznawanie, rozwijanie i zaspakajanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych społeczności gminy Baranów oraz upowszechnianie wiedzy i kultury. Biblioteka we współpracy z innymi instytucjami corocznie organizuje wiele imprez z zakresu promocji czytelnictwa, spotkania autorskie, warsztaty, kółka zainteresowań.

Od kilku lat przy OSP Kaski działa filia Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Ignacego Jana Paderewskiego w Żyrardowie.

Przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kaskach działa Młodzieżowa Orkiestra Dęta. Orkiestra zdobyła wiele cennych nagród i wyróżnień.

8.OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

Na terenie gminy Baranów działają dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Baranowie i Golach. Przy ośrodkach działają punkty apteczne, a w Baranowie punkt rehabilitacyjny.

Nie są prowadzone w gminie prywatne praktyki lekarskie.

9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Na terenie gminy działa Gminny Klub Sportowy Orion Plus.

W ramach infrastruktury sportowej na terenie gminy Baranów znajdują się 3 sale gimnastyczne, 2 boiska wielofunkcyjne, jedno boisko pełnowymiarowe oraz kompleks boisk „Orlik 2012” i dwa korty tenisowe.

Na terenie gminy Baranów funkcjonuje kilka gospodarstw agroturystycznych.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Jednym z podstawowych warunków prawidłowego funkcjonowania zorganizowanej

zbiorowości ludzkiej jest przestrzeganie reguł i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Czynnikiem naruszającym przyjęte normy i obowiązujący porządek oraz zagrażającym bezpieczeństwu danej społeczności jest przestępczość, która, choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Komisariatu Policji w Jaktorowie w gminach Baranów i Jaktorów w 2017 roku nałożono 299 mandatów karnych, przeprowadzono 329 postępowań o wykroczenie, w tym sporządzono 172 wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego w Żyrardowie. W roku 2016 było ich 155.

Zatrzymano ogółem 63 osoby (w roku 2016 zatrzymano 54 osoby), a także zatrzymano 83 osoby do wytrzeźwienia, głównie z powodu awantur domowych, czy zakłócania porządku publicznego. W 2016 roku osób tych było 76.

Według oceny Komisariatu Policji w Jaktorowie nieco rzadziej spotyka się młodzież gromadzącą się wieczorami w miejscach publicznych, która zachowuje się głośno i używa słów wulgarnych. Nagminnym przypadkiem w okresie wiosenno-letnim jest spożywanie alkoholu w obrębach sklepów. To powoduje wzrost poczucia zagrożenia przez mieszkańców gminy. Prowadzenie policyjnych działań pozwoliło na ograniczenie negatywnych zjawisk w centrach miejscowości Kaski i Boża Wola. Wobec osób pijących alkohol w miejscach zabronionych, zachowujących się w sposób wulgarny i arogancki stosowano postępowanie mandatowe lub występowano z wnioskiem o ukaranie do sądu. Z tej kategorii było najwięcej mandatów karnych. Przyniosło to znaczną poprawę bezpieczeństwa.

W celu poprawy bezpieczeństwa na drogach dyslokowano służby patrolowe i obchodowe w rejonach ciągów komunikacyjnych, co przyczyniło się do zmniejszenia zdarzeń drogowych z udziałem pieszych, czy rowerzystów.

W ramach działań profilaktycznych policjanci uczestniczyli:

1. w pracach zespołów interdyscyplinarnych,
2. w spotkaniach z dziećmi w przedszkolach i szkołach podstawowych, z młodzieżą, pedagogami, rodzicami,
3. w akcji „Bezpieczna droga do szkoły”,
4. w organizacji: Konkursu – „Policjanci są wśród nas”,
Turnieju – „Bezpieczeństwo w ruchu drogowym”,
5. w festynach, piknikach o tematyce bezpieczeństwa.

11. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie.

Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Prawo do wsparcia udzielanego przez GOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które w analizowanym okresie wynosi 634 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych, które przysługiwały, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekraczał 674 zł, a gdy członkiem rodziny było dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekraczał 764 zł.

Świadczenie wychowawcze jest to nieopodatkowane świadczenie w wysokości 500 zł, wypłacane bez kryterium dochodowego na drugie i kolejne dziecko do 18. roku życia. Kryterium dochodowe obowiązujące przy pierwszym dziecku wynosi 800 lub 1200 zł w przypadku dziecka niepełnosprawnego.

W wykonywaniu zadań GOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami

wykonawczymi i innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2015-2017.

Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2015-2017

wielkość wydatków (w zł)	2014	2015	2016	2017
ogółem	2 120 491	2 241 604	5 639 829	6 596 298
w tym na świadczenia pomocy społecznej	927 768	852 608	871 026	901 776
w tym na świadczenia rodzinne fundusz alimentacyjny	1 182 289	1 375 423	1 777 915	1 734 059
w tym na świadczenia wychowawcze	0	0	2 978 730	3 947 863
w tym edukacyjna opieka wychowawcza (stypendia szkolne)	10 434	13 573	12 158	12 600
na zadania własne gminy	870 152	857 032	869 637	901 731
na zadania zlecone gminie	1 250 339	1 384 572	4 770 192	5 694 567

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

W latach 2016 - 2017 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy znacznie wzrosła. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na realizację Programu Rodzina 500 +.

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków stałych, zasiłków celowych i w naturze oraz zasiłków okresowych. Znaczne wydatki poniesione zostały również na pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, usługi opiekuńcze oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych przez asystenta rodziny. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2014-2017.

Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	185	154	143	123
liczba rodzin	133	109	108	96
liczba osób w rodzinach	347	268	252	210
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	6,86%	5,23%	4,87%	4,04%

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2014-2017 spadała systematycznie z roku na rok. Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy – najwyższy wskaźnik odnotowano w 2014 roku (6,86%). Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnych tabelach informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2017 roku.

Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2017 roku

wiek odbiorców	liczba osób
0-17 lat	49
18-25 lat	2
26-35 lat	12
36-45 lat	18
46-55 lat	16
56-65 lat	25
66 i więcej lat	11

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2017 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
pracujący	3
bierni zawodowo	63
bezrobotni	18
zarejestrowani w Urzędzie Pracy	14
emeryci i renciści	23

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez GOPS pomocą społeczną w 2017 roku wykazała, że największe grupy stanowiły dzieci i młodzież do 17 lat (49 osób) i osoby w wieku 56-65 lat (25 osób). Nieco mniej było beneficjentów z innych grup wiekowych, wśród których najliczniej występowały osoby w wieku 36-45 lat (18 osób) i 46-55 lat (16 osób).

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejsze grupy w 2017 roku stanowiły osoby bierne zawodowo (63 osoby) i bezrobotni (18 osób).

Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w 2017 roku stanowiły rodziny ubogie, bierne zawodowo i często zmagające się z bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2014-2017 przedstawia poniższa tabela.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2017

powód przyznania pomocy	liczba rodzin				liczba osób w rodzinach			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
ubóstwo	111	88	87	82	286	205	182	158
bezdомność	5	6	6	7	5	6	6	7
potrzeba ochrony macierzyństwa	22	18	18	11	113	91	88	49
bezrobocie	49	28	24	24	127	70	62	51
niepełnosprawność	61	60	58	55	122	119	121	104
długotrwała lub ciężka choroba	33	39	33	29	81	76	71	55
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	58	56	39	45	219	182	132	139
w tym rodziny niepełne	11	8	11	13	28	28	36	33
w tym rodziny wielodzietne	19	13	11	9	113	77	66	53
przemoc w rodzinie	1	0	0	0	5	0	0	0
alkoholizm	33	31	29	24	89	73	67	45

trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	3	1	3	2	3	1	3
zdarzenie losowe	1	2	1	1	4	3	2	1

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

W latach 2014-2017 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie było ubóstwo. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS-u z tego powodu systematycznie malała. Drugą bardzo częstą przyczyną udzielania pomocy było bezrobocie, które również zmalało o połowę. Bardzo istotnymi powodami świadczenia pomocy społecznej w gminie były: niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz alkoholizm. Znacznie rzadziej GOPS udzielał pomocy z takich powodów jak: przemoc w rodzinie, zdarzenie losowe oraz trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz bezdomność.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane w tym zakresie za lata 2014-2017 przedstawia poniższa tabela.

Formy wsparcia udzielanego przez GOPS w latach 2014-2017

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie				liczba rodzin				liczba osób w rodzinach			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
pieniężna	108	90	88	76	105	86	85	75	242	183	156	131
rzeczowa	79	67	57	52	44	35	32	34	176	140	133	116
praca socjalna	x	x	x	x	103	121	105	95	268	256	241	213
schronienie	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7
usługi opiekuńcze	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2
sprawy nie pogrzebu	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

W latach 2014-2017 najważniejszą formą wsparcia udzielaną mieszkańcom gminy była pomoc finansowa głównie w postaci zasiłków stałych, zasiłków celowych oraz zasiłków okresowych.

Bardzo ważną formę wsparcia udzielanego mieszkańcom gminy stanowiła pomoc rzeczowa, udzielana przede wszystkim w postaci posiłku. Dożywianie – w formie gorącego posiłku – prowadzone było we wszystkich szkołach na terenie gminy oraz dla dzieci uczęszczających do szkół poza terenem gminy np. w Teresinie, Grodzisku Maz., Izdebnie Kościelnym. gdzie uczęszczają dzieci z terenu gminy Baranów. Powyższa forma pomocy realizowana była zgodnie z przyjętym przez Radę Gminy wieloletnim programem oślonowym w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”. W 2017 roku programem dożywiania w szkołach objęto 52 dzieci z 29 rodzin – 6. 326 świadczeń na kwotę 41.538 zł. Na program dożywiania w środowisku wydatkowano kwotę 3 462 zł (na zakup żywności). Ogółem koszt programu dożywiania w 2017 roku wyniósł 45.000 zł. Ważną formą wsparcia beneficjentów była również praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. GOPS w Baranowie udzielał także wsparcia w postaci schronienia i usług opiekuńczych. Osoby niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. Aktualnie w domach pomocy społecznej przebywają 2 osoby.

Do realizowanych form wsparcia zaliczały się kontrakty socjalne, których w analizowanym okresie podpisano łącznie 13 (8 w 2014 r. i 5 w 2015 r.).

Rodzinom borykającym się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego GOPS przyznawał pomoc asystenta rodziny. W 2017 roku z takiego wsparcia skorzystało ogółem 8 rodzin z terenu gminy.

W 2017 r. GOPS współfinansował również pobyt trojga dzieci w rodzinie zastępczej i instytucjonalnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Roczna wysokość środków poniesionych przez gminę za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wyniosła 8 713 zł.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie przyznawał ponadto mieszkańcom gminy świadczenia rodzinne, do których

należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014

rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń				wartość przyznanych świadczeń (zł)			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
zasiłek rodzinny	3637	3700	4435	4 210	358 352	372 932	492 301	488 997
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	14	22	25	21	14 000	22 000	25 000	21 000
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	104	34	80	136	40 154	13 213	30 787	54 021
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	105	100	152	142	17 850	18 100	29 885	26 977
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	288	312	356	335	22 520	25 440	35 540	35 930
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	235	230	260	226	23 500	23 000	25 842	22 525

dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	448	495	548	478	23 160	26 102	35488	33 177
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	757	726	776	654	60 560	59 340	70 335	62 130
zasiłki rodzinne i dodatki ustalone na podstawie art. 5 ust.3 ustawy (złotówka za złotówkę)	0	0	232	343	0	0	10 666	18 587
zasiłek pielęgnacyjny	1 185	1240	1346	1 398	180 846	189 720	205 938	213 894
świadczenie pielęgnacyjne	269	283	290	234	198 460	339 200	375 496	329 004
specjalny zasiłek opiekuńczy	5	3	23	24	2 600	1 560	11 717	12 480
zasiłek dla opiekuna	36	24	5	0	18 720	12 480	1 664	0
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	48	53	52	56	48 000	53 000	52 000	56 000
świadczenie rodzicielskie	0	0	160	146	0	0	150 507	134 185
jednorazowe świadczenie	0	0	0	1	0	0	0	4 000

w wys. 4000 zł								
razem	7 131	7 231	8 740	8404	1 008 722	1 157 017	1 553 166	1 512 907

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

W latach 2014-2017 wielkość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych ulegała wahaniom (najwięcej wydatkowano w 2016 r. – 1 553 166 zł).

Najczęstszą formą wsparcia w tym zakresie był zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Warto zauważyć, iż z roku na rok rośnie liczba przyznanych tego typu świadczeń. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2014-2017 mieszkańcom gminy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dzieciom wychowywanym w rodzinach niepełnych, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	23	18	18	26
liczba przyznanych świadczeń	240	249	217	238
wielkość wydatków na świadczenia (zł)	87 290	96 560	83 040	95 040

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

W ramach realizacji Programu Rodzina 500+ w 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie wypłacił świadczenia wychowawcze dla 688 dzieci (5 859 świadczeń) na kwotę 2 923 216 zł, a w 2017 roku świadczenia wypłacono dla 656 dzieci (7 799 świadczeń) na kwotę 3 888 645 zł.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie w ramach pomocy materialnej dla uczniów wypłaca stypendia szkolne. W 2014 roku z tej formy pomocy skorzystało 81 dzieci na kwotę – 10 434 zł, w 2015 roku 75 dzieci na kwotę 13 573 zł, w 2016 roku 54 dzieci na kwotę 12 158 zł a w 2017 roku 55 dzieci na kwotę 12 600 zł.

Od 2014 roku GOPS w Baranowie zajmuje się obsługą Karty Dużej Rodziny zarówno ogólnopolskiej zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1832 z późn. zm.) jak i gminnej zgodnie z uchwałą nr XLIII/229/2014

Rady Gminy Baranów z dnia 10 września 2014 r. w sprawie podjęcia działań zmierzających do polepszenia warunków życiowych rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie Gminy Baranów.

O Karty Dużej Rodziny mogą się ubiegać rodziny wielodzietne – należy przez to rozumieć rodziny zamieszkałe na terenie gminy Baranów (także rodziny zastępcze), składające się z rodziców (jednego rodzica) mające na utrzymaniu troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub 25 roku życia w przypadku, gdy dziecko uczy się lub studiuje; bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności.

Od 2014 roku Karty Dużej Rodziny otrzymało 131 rodzin liczących 622 osoby.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia GOPS realizował w 2017 roku wiele innych inicjatyw na rzecz mieszkańców gminy – wśród nich między innymi następujące działania:

- Udział w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020 [POPŻ] współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. W 2017 roku w ramach współpracy z Polskim Czerwonym Krzyżem pomoc żywnościową otrzymały 53 rodziny liczące 145 osób.
- Udział pracowników GOPS w Zespole Interdyscyplinarnym i obsługa organizacyjno-techniczna Zespołu.
- Udział pracowników GOPS w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

12. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2017 roku w gminie Baranów funkcjonowało 8 stowarzyszeń i organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę dofinansowywania działalności statutowej organizacji. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Organizacje pozarządowe w gminie w 2014 roku

I.p.	nazwa organizacji	siedziba
1.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kask i Okolic	Kaski ul. Królewska 44/3
2.	Praca i Rozwój Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Baranów	Boża Wola ul. Ogrodowa 24
3.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi i Inicjatyw Lokalnych	Żaby 10
4.	Stowarzyszenie Przyjazna Gmina Baranów	Baranów ul. Polna 9C
5.	Stowarzyszenie Aktywni w Gminie Baranów	Baranów ul. Armii Krajowej 47
5.	Ochotnicza Straż Pożarna w Baranowie	Baranów ul. Armii Krajowej 47
6.	Ochotnicza Straż Pożarna w Bożej Woli	Boża Wola ul. Parkowa 8
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kaskach	Kaski ul. Królewska 56
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Osinach	Osiny 15

Gmina Baranów jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Chełmońskiego”.

Na terenie gminy znajdują się dwie Parafie Rzymsko –Katolickie: Parafia św. Piotra i Pawła w Kaskach oraz Parafia św. Józefa w Baranowie.

13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy.

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Baranów posłużono się badaniami przeprowadzonymi w związku ze sporządzaniem „Lokalne diagnozy zagrożeń społecznych”.

Badania objęły mieszkańców gminy Baranów i zostały zorganizowane przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 44 mężczyzn oraz 56 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 41 lat.

W badaniu poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazali dany problem jako bardzo ważny.

Do najpoważniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców można uznać:

zanieczyszczenie powietrza – 80%, kryzys norm moralnych (72%), kryzys rodziny (70%) .

Następne pytania ankietowe dotyczyły spożywania alkoholu oraz związanych z nim innych problemów społecznych.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **57%** osób zaczęło spożywać alkohol między 13 a 15 rokiem życia. Z kolei **18% badanych wskazuje na wiek między 16 a 18 lat**. Tylko 4% mieszkańców zadeklarowało, że pierwszy raz spożyło alkohol po osiągnięciu pełnoletności.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **34%** respondentów to osoby deklarujące spożywanie alkoholu **kilka razy w miesiącu**. 27% wskazało, że pije alkohol kilka razy w roku, a 21% raz w tygodniu. Tylko 2% badanych przyznaje, że go nie spożywa, a 13%, że robi to kilka razy w tygodniu. Można podsumować ten wynik stwierdzeniem, że **większość mieszkańców raczej okazjonalnie spożywa alkohol**.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce).

Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest niestety rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Baranów, ponieważ **łącznie 78% mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 55% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.**

Dodatkowo, **łącznie 53% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Z kolei aż tylko 17% respondentów zgadza lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.**

Chociaż badani deklarują umiarkowaną wstrzeźliwość w kwestiach spożywania alkoholu, można uznać, że część z nich nie przyjmuje konstruktywnych postaw wobec alkoholu.

W kwestiach takich, jak: traktowanie alkoholu jako rozwiązania trudnych sytuacji aż 15% mieszkańców odpowiedziało pozytywnie. Zgodę na prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu wyraża 4% respondentów, a picie w czasie ciąży spotyka się z częściową aprobatą tylko 7% osób.

Następne pytanie dotyczyło osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku respondentów. **Aż 48% zna przynajmniej jedną osobę, która przyjmuje substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.**

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz – **aż 19% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje.** Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu). Oprócz leków używanych w celu odurzenia się (14%) badani wyróżnili również dopalacze, jako popularne substancje wśród osób, które je przyjmuje (14%). Te rodzaje substancji są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.

27% badanych wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie: „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” w 95% nie spotkało się z akceptacją wśród respondentów.

Kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” już wskazało raczej na liberalne nastawienie badanych mieszkańców wobec wychowania. **Łącznie 92% respondentów zdecydowanie lub raczej nie zgodziło się z tym, że rodzice powinni budzić w dziecku strach.**

Poglądy mieszkańców na temat delegalizacji kar fizycznych prezentują się następująco:

łącznie 81% badanych opowiada się za prawnym zakazem stosowania kar fizycznych.

Co więcej, **łącznie 94% mieszkańców nie zgadza się z twierdzeniem, że kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.**

Zbadano również rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań są niepokojące, ponieważ 9% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 38% podejrzewa że tak się dzieje.

Wśród badanych mieszkańców **74% badanych deklaruje, że nie wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.** Do najczęściej wymienianych należą: policja, Niebieska Linia, MOPS, czy fundacja. Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doświadczającym przemocy.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Prawie większość badanych (łącznie 74%) zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. **Łącznie 78%8 mieszkańców gminy Baranów nie jest skłonna myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie**, ponieważ prawie w większości deklaruje, że przemoc nie występuje tylko w rodzinach z marginesu społecznego. Co więcej, także 90% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Poniższe wartości wskazują na dobrą świadomość badanych mieszkańców na temat specyfiki przemocy:

o „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – łącznie 4%;

o „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – łącznie 4%;

o „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – łącznie 4%.

Bardzo niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **17% badanych mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość rzadkie w środowisku lokalnym. Z kolei łącznie 81% respondentów postrzega zjawiska uzależnienia od komputera/Internetu w ich środowisku bardzo i dość powszechne.**

14. BEZROBOCIE

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Maz., w latach 2014-2017 liczba osób bezrobotnych w gminie spadała: ze 114 osób na koniec 2014 roku, poprzez 100 osób na koniec 2015 r., 91 osób na koniec 2016r. do 74 osób na koniec 2017 r. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
liczba bezrobotnych w gminie	114	100	91	74

udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	3,49 %	3,15%	2,85%	2,30%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	52	46	41	39
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	45,61%	46,00%	45,05%	52,70%

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Maz.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2014-2017 w powiecie grodziskim, województwie mazowieckim i w kraju.

Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
stopa bezrobocia w powiecie grodziskim	6,6%	5,7%	4,3%	3,3%
stopa bezrobocia w województwie mazowieckim	9,8%	8,4%	7,2%	5,6%
stopa bezrobocia w kraju	11,5%	9,8%	8,3%	6,6%

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2017 powiat grodziski charakteryzował się niższą w stosunku do województwa mazowieckiego, jak i kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju od 2014 roku odnotowano jej spadek.

Na koniec 2017 roku wśród bezrobotnych w gminie największą grupę stanowiły osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy (59 osób), w tym:

- osoby do 30 roku życia – 23;
- osoby powyżej 50 roku życia – 14;
- osoby długotrwale bezrobotne – 24.

15. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązki opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą:

likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak dostatecznej opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Bezdomność w gminie Baranów jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek) oraz schronienia. Osoby bezdomne z gminy Baranów na mocy porozumienia umieszczane są w Stowarzyszeniu MONAR - Schronisku dla Osób Bezdomnych MARKOT w Orszewie.

Pomoc społeczna przyznana w gminie z powodu bezdomności w latach 2012-2014

	2014	2015	2016	2017
liczba rodzin	5	6	6	7
liczba osób w rodzinach	5	6	6	7

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

W latach 2014-2017 liczba osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka i utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na

ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań.

Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką wspomnianych problemów i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych.

Na szczeblu gminy działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Baranów w latach 2014-2017.

Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2014-2017 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.

wielkość wydatków (w zł)	2014	2015	2016	2017
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	32 530	46 016	44 502	55 589
na przeciwdziałanie narkomanii	1 100	1 300	3 220	450
razem	33630	47 316	47 722	56 039

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baranowie

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy

w rodzinie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności GKRPA w Baranowie oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w latach 2014-2017 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

	2014	2015	2016	2017
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	13	15	15	15
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0	0
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	5	10	20	13
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	5	10	20	13
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0	0
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	9	12	9	12
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	3	3	3	0
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	3	2	3	5

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baranowie

Na terenie gminy znajduje się punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin, które mogą skorzystać z pomocy zatrudnionego w nim dyplomowanego psychologa, psychoterapeuty uzależnień. Do zadań punktu konsultacyjnego należą:

- edukacja w zakresie choroby alkoholowej,
- motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia oraz kierowanie na leczenie specjalistyczne,
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia,

- udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym,
- rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy,
- inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie pełni Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Do jego zadań należy zmniejszanie skali zjawiska przemocy na terenie gminy, zwiększanie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz zwiększanie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny współpracuje z Sądem Rejonowym i Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Żyrardowie oraz z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Baranowie.

W 2017 r. odbyło się 5 spotkań „ZI”.

W ramach ochrony i promocji zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym gmina Baranów realizowała w 2017 r. zadania wynikające z gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii polegające na finansowaniu warsztatów profilaktycznych w szkołach, organizowaniu i finansowaniu wypoczynku dla dzieci, finansowaniu zatrudnienia psychologa w szkołach.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2014-2017 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagają się z alkoholizmem (odpowiednio liczba rodzin: 33, 31, 29 i 24, liczba osób w rodzinach: 89, 73, 67, i 45). Z powodu przemocy domowej pomocy udzielono w 2014 roku jednej rodzinie liczącej 5 osób. Z powodu narkomanii w w/w przedziale czasowym pomocy nie przyznawano.

17. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Baranów została wsparta badaniami w placówkach oświatowych przeprowadzonych ramach „Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych” przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Zasoby i oferta szkolna

Szkoły na terenie gminy Baranów zatrudniają pedagogów i psychologa. W szkołach prowadzone jest dożywianie uczniów – 38 uczniów spożywa bezpłatne posiłki. W 2017 roku dożywianiem objęci byli uczniowie szkół w Baranowie i Kaskach.

Szkoły zapewniają uczniom dostęp do Internetu i dają możliwość korzystania z sal gimnastycznych. Dzieci dowożone są do szkół autobusem szkolnym.

Placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła przedmiotowe, przyrodnicze, historyczne, teatralne, zajęcia sportowe czy korekcyjno-wyrównawcze. Jednocześnie prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne i logopedyczne.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Badani uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

Uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające: **bardzo dobrze i raczej dobrze czuje się większość badanych uczniów: SP - 99%; GIM - 79%.**

Nie należy jednak bagatelizować faktu, że 7% uczniów klas gimnazjalnych przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chciałoby zmienić klasę.

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowić mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie gminy Baranów deklarują w przeważającej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (łącznie: SP – 98%; GIM – 72%).** Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, nie zmienia się wraz z

wiekiem – uczniowie klas gimnazjalnych oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie szkół podstawowych, jako mocne i zażyłe.

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

Równie obiecujące są wyniki dotyczące poziomu zaufania do rodzica/opiekuna w wypadku przeżywania poważnego problemu. **Łącznie 100% uczniów szkoły podstawowej oraz 72% uczniów klas gimnazjalnych chciałoby lub raczej chciałoby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami.**

Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD z 2015 r. napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa. Badania ogólnopolskie wykazały, że próby picia ma za sobą 83,8% gimnazjalistów z klas trzecich i 95,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. **Na tle badań ogólnopolskich uczniowie szkół w gminie Baranów wypadają korzystniej – inicjację alkoholową ma za sobą 53% badanych uczniów klas gimnazjalnych. Z kolei 11% uczniów szkół podstawowych w przeszłości próbowało alkoholu.**

Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano uczniów, czy kiedykolwiek próbowali papierosa, oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą tylko 4% uczniów szkoły podstawowej oraz aż 35% uczniów klas gimnazjalnych.**

Wyniki badań wskazują, że **żaden z uczniów SP nie miał styczności z narkotykami lub dopalaczami. 4% uczniów GIM wskazało inaczej.** Wśród uczniów klas gimnazjalnych tylko pojedyncze deklaracje uczniów odnosiły się do okoliczności zażycia narkotyków lub dopalaczy: spotkanie ze znajomymi – 1%; w szkole – 1%.

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to marihuana (GIM – 3%).

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w

szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

Przeprowadzone ankiety w gminie Baranów pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczono uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytano ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Ponad połowa uczniów szkoły podstawowej (66%) i 5% uczniów klas gimnazjalnych deklaruje, że nie są ofiarami przemocy szkolnej. Wyraźny odsetek uczniów (SP – 25%; GIM – 21%) przyznaje, że kilka razy w roku doświadcza w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).

W następnym pytaniu nawiązano do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało łącznie **5% uczniów SP i 14% uczniów GIM zdecydowanie lub raczej nie czuje się w szkole bezpiecznie.**

Nadmierne korzystanie z internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji mieszkańców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%).

Większość badanych uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP – 47%; GIM – 31%). Niestety, znaleźli się także uczniowie, którzy korzystają z komputera więcej niż 5 godzin dziennie (SP – 4%; GIM – 29%), co w praktyce może oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest wśród tych uczniów jedyną formą spędzania czasu.

Obszary, na jakie należy zwrócić szczególną uwagę

Ankietowani dorośli mieszkańcy gminy najczęściej podkreślali potrzebę zagospodarowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży, szukania alternatywnych form spędzania czasu.

Zwracali także uwagę na konieczność wnikliwego przyglądania się środowisku ucznia, a

zwłaszcza umiejętności radzenia sobie z problemami i wychodzenia z trudnych sytuacji życiowych. Wskazano również na potrzebę udzielania pomocy psychologicznej uczniom i rodzicom.

Działania profilaktyczne podejmowane w szkole

W placówkach podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich realizowane są programy i kampanie profilaktyczne związane z profilaktyką uzależnień, profilaktyką przemocy, eliminowaniem zachowań agresywnych, promowaniem zdrowego stylu życia, a także sposobami radzenia sobie w trudnych sytuacjach, wzmacniania podstawowych umiejętności społecznych i tworzenia relacji międzyludzkich. Organizowane są również warsztaty i pogadanki tematyczne na lekcjach wychowawczych (np. z pedagogiem, zaproszonymi specjalistami).

Prowadzone są także akcje szkolne związane z bezpieczeństwem w domu i na ulicy, zagrożeniami, udzielaniem pierwszej pomocy.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Według ankietowanych podejmowane w placówkach różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne są wystarczające i nie występuje potrzeba prowadzenia nowych działań.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

W ramach współpracy szkoły z rodzicami uczniów odbywają się spotkania na wywiadówkach, konsultacje indywidualne na temat różnych problemów, kontakty telefoniczne. Rodzice aktywnie uczestniczą także w życiu szkół, pomagając przy organizacji imprez szkolnych lub środowiskowych, dbając o estetykę szkoły.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując inne najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia uczniom dostępu do świetlicy i wydłużenie czasu pobytu dzieci w szkole po zajęciach z możliwością odrobienia lekcji oraz zapewnienie gorącego posiłku.

Możliwości przyczynienia się szkoły do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, ankietowani wskazywali przede wszystkim na konieczność podejmowania działań psychoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży oraz organizację zajęć o różnej tematyce.

18. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS-u liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,5 miliona w 2010 roku do co najmniej 9,6 miliona w 2035 roku, co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju.

Struktura wiekowa ludności gminy Baranów jest w pewnym sensie potwierdzeniem tej tendencji. W ostatnich latach ma tutaj miejsce wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym kurczeniu się populacji młodszych grup wiekowych. Dane szczegółowe zawiera poniższa tabela.

Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2012-2014

	2014	2015	2016	2017
liczba mieszkańców gminy ogółem	5058	5119	5171	5201
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	860	871	902	870
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	17%	17,02%	17,44%	16,77%

Źródło: Dane Ewidencji Ludności

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że systematycznie wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. W latach 2014-2016 wynosił on odpowiednio: 17%, 17,02%, 17,44 %. W 2017 roku udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się do 16,77%.

Należy także mieć na uwadze malejącą dietność rodzin, a z drugiej strony wydłużający się średni okres życia. Stanowi to dobitne potwierdzenie procesu starzenia się społeczeństwa i jest bardzo niekorzystną przesłanką, a zarazem wyzwaniem dla służb i instytucji realizujących założenia polityki społecznej. Sytuacja ta wymaga ukierunkowania działań pomocowych w większym stopniu na potrzeby ludzi starszych, aby udzielać odpowiedniego do potrzeb wsparcia – materialnego bądź rzeczowego, ale także zapewnić dostęp do usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz zorganizować różnorodne formy aktywizacji ruchowej, towarzyskiej i kulturalnej.

Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, należy oczekiwać, że problemy związane z wiekiem będą w kolejnych latach ulegać nasileniu. Osoby starsze są z reguły bardziej narażone na choroby. Wiąże się z tym problem występowania niepełnosprawności i

uzależnienia od pomocy innych. Należy zauważyć, że wśród beneficjentów pomocy społecznej, udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie, w 2017 roku było 23 emerytów i rencistów.

W ramach swojej działalności GOPS świadczy także usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. W analizowanym okresie usługi opiekuńcze świadczone były dla dwóch osób.

19. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że, jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2011 roku.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2011 roku w Polsce było 4,3 mln osób niepełnosprawnych co stanowiło 12,2% ogółu ludności.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w gminie, korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie wynika, że w latach 2014-2017 niepełnosprawność była drugim, pod względem liczby beneficjentów, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w tych rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w latach 2014-2017.

Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
liczba rodzin	61	60	58	55
liczba osób w rodzinach	122	119	121	104

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie

W 2014 roku z pomocy społecznej udzielonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie z powodu niepełnosprawności skorzystało 61 rodzin liczących 122 osoby. Ponadto w 2014 roku wypłacono 288 świadczeń (na łączną kwotę 22 520 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. W 2015 roku z pomocy GOPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 60 rodzin liczących 119 osób. W tym samym roku wypłacono 312 świadczeń (na łączną kwotę 25 440 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.

W 2016 roku z pomocy GOPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 58 rodzin liczących 121 osób. W tym samym roku wypłacono 356 dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (na łączną kwotę 35 540 zł).

W 2017 roku z pomocy GOPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 55 rodzin liczących 104 osoby. W tym samym roku wypłacono 335 dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (na łączną kwotę 36 150 zł).

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Baranów mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Maz., które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa, wraz z opiekunami, w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się. Osoby niepełnosprawne z terenu gminy Baranów mają również możliwość korzystania z Warsztatów Terapii Zajęciowej w Milanówku i Brwinowie dokąd są dowożone.

Biorąc pod uwagę dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych, zgromadzone na potrzeby tego opracowania diagnostycznego, trzeba zaliczyć tę kwestię do istotnych problemów społecznych, z jakimi muszą się zmierzyć instytucje pomocowe działające na terenie gminy.

20. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji.

Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Heurystyka (z greckiego *heurisko* – znajduję) to umiejętność wykrywania nowych faktów oraz znajdowania związków między nimi. Analityczne metody heurystyczne polegają na rozwiązywaniu problemów badawczych poprzez wyszukiwanie istotnych informacji w drodze dyskusji i porządkowanie ich w celu odnalezienia łączących je związków.

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru, poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Dzięki takiemu postępowaniu z całego posiadanego zasobu informacji zostają wyodrębnione i zidentyfikowane te, które są istotne strategicznie. W przypadku Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych analiza SWOT stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Prezentowana poniżej analiza obejmuje następujące obszary:

- **bezrobocie, ubóstwo, bezdomność;**
- **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie;**
- **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne;**
- **starość;**
- **niepełnosprawność;**
- **kapitał społeczny i ludzki.**

BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
• stwarzanie przez samorząd gminy warunków do rozwoju przedsiębiorczości wśród jej mieszkańców	• brak działań służących diagnozowaniu problemu bezrobocia w gminie • nieprowadzenie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia wśród

• udział bezrobotnych z gminy w działaniach aktywizujących • upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) – POKL – projekt syst. GOPS-u • podejmowanie działań służących przeciwdziałaniu ubóstwu • prowadzenie działań służących ograniczeniu zjawiska dziedziczenia biedy • realizowanie programów i projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem – POKL – projekt syst. GOPS-u, POPŻ • prowadzenie wśród mieszkańców gminy działań uwrażliwiających na problemy osób ubogich	różnych grup wiekowych, w tym osób powyżej 50. roku życia • nieprowadzenie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. spółdzielnie socjalne) mogących tworzyć nowe miejsca pracy • nieupowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • brak na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób bezrobotnych • nieprowadzenie akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich • występowanie w gminie zjawiska bezdomności • brak możliwości tworzenia mieszkań socjalnych przez gminę • brak na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością
szanse	zagrożenia
• malejący poziom bezrobocia w gminie • wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy, wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach zawodowych – jeżeli PUP lub inny podmiot prześle takie informacje, to są one upowszechniane na tablicy ogłoszeń lub stronie www. • ograniczanie bezrobocia w gminie dzięki pozyskiwaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • korzystanie z pomocy organizacji pozarządowych przez osoby bezrobotne • włączanie się mieszkańców gminy w działania prowadzone na rzecz ubogich • dostrzeganie przez społeczność lokalną problemów i potrzeb osób ubogich • diagnozowanie problemu bezdomności w gminie	• niedostosowana do oczekiwań osób bezrobotnych oferta działań aktywizujących np. roboty publiczne, grupa interwencyjna • duża liczba osób długotrwale bezrobotnych • brak możliwości znalezienia zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej • niezmnijająca się skala zjawiska dziedziczenia biedy w gminie • niewystarczające w stosunku do potrzeb działania podejmowane na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • istniejące zapotrzebowanie na mieszkania socjalne

RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
• analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie (w zakresie rodzin korzystających ze wsparcia GOPS-u) • prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin • zapewnianie rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny • analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci (w zakresie osób korzystających ze wsparcia GOPS-u) • odpowiednia baza dydaktyczna zapewniająca właściwy rozwój uczniów • oferowanie uczniom przez placówki oświatowe w gminie zajęć pozalekcyjnych dostosowanych do potrzeb dzieci i młodzieży • oferta spędzania czasu wolnego • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (przez Zespół Interdyscyplinarny i GOPS) • funkcjonowanie w gminie zespołu interdyscyplinarnego • zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia poza gminą • zapewnianie ofiarom przemocy dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia • prowadzenie na terenie gminy akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie	• niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • brak na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe) • brak działań służących monitorowaniu zapotrzebowania na opiekę przedszkolną • niefunkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się problemami rodzin • niepropagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży
szanse	zagrożenia
• wystarczający zakres wsparcia asystentów rodziny • odpowiadający potrzebom dostęp do opieki przedszkolnej w gminie • wystarczająca i fachowa kadra pracująca z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • wpływanie na zmianę zachowań ofiar	• nasilająca się skala problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie • niezaspokojone potrzeby rodzin w zakresie poradnictwa specjalistycznego • niewystarczające wsparcie dla osób samotnie wychowujących dzieci • brak możliwości skorzystania z oferty

i sprawców przemocy w rodzinie dzięki prowadzonemu w gminie poradnictwu i podejmowanym interwencjom • malejąca liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • niezwiększająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie	placówek wsparcia dziennego (jak np. świetlice środowiskowe) przez potrzebujące wsparcia dzieci i młodzież • sytuacja finansowa gminy niepozwalająca rozwój bazy dydaktycznej • zwiększająca się w gminie liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • wzrastająca liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych • niezmnijanie się społecznego przyzwolenia na stosowanie przemocy w rodzinie
--	---

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
• zabezpieczanie dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego (program oczyszczalni przydomowych) • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • realizowanie w placówkach oświatowych na terenie gminy	• niezapewnianie rodzinom z gminy dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • nieprowadzenie działań edukacyjnych w zakresie uzależnień wśród rodziców, • brak w gminie grup lub instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • brak w gminie organizacji pozarządowych zajmujących się problemami uzależnień

programów profilaktyczno- edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie przez jednostki gminne współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym (jak np. policja, prokuratura, sąd) • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie • realizowanie inwestycji mających na celu zapewnienie mieszkańcom gminy bezpieczeństwa na drodze (m.in. remonty dróg i ulic, budowa chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego) • zachęcanie mieszkańców do włączania się w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczania klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń	
szanse	zagrożenia
• wystarczający dostęp mieszkańców gminy do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologii • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców gminy (indywidualne grupy – jazda na rowerze, nordic walking) • zwiększający się poziom świadomości ekologicznej mieszkańców • wzrost świadomości dzieci i młodzieży z gminy na temat zagrożeń uzależnieniami • wzrost świadomości negatywnego wpływu przestępczości na życie społeczne wśród dzieci i młodzieży	• niewystarczające zapewnianie rodzinom z gminy dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • brak w gminie grup lub instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • brak w gminie organizacji pozarządowych zajmujących się problemami uzależnień

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
• analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy	• brak badań dotyczących warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w gminie • brak na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się

• prowadzenie działań na rzecz wzmocnienia potencjału osób starszych • dysponowanie przez gminę kadrą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania członków rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi • funkcjonowanie w gminie takich form wsparcia osób starszych, jak kluby seniora • wychodzenie do osób starszych z ofertą spędzania czasu wolnego • zapewnianie osobom starszym wymagającym całodobowej opieki miejsca w domach pomocy społecznej • stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych (poprzez apele GOPS-u)	problemami osób starszych • niedostateczne działania inicjujące wolontariat na rzecz osób starszych
szanse	zagrożenia
• wystarczająca wiedza osób starszych o dostępnych formach pomocy • możliwość uzyskania przez osoby starsze wsparcia ze strony rodzin • dostateczny dostęp osób starszych z gminy do takich form wsparcia jak klub seniora • korzystanie przez osoby starsze z pomocy organizacji pozarządowych (w ramach POPŻ) • brak zapotrzebowania na pomoc wolontariuszy wspierających osoby starsze w ich codziennym życiu	• wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności gminy • wymagające poprawy warunki codziennego funkcjonowania osób starszych w gminie • niewystarczające do wzmocnienia potencjału osób starszych zasoby gminne • zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
• informowanie osób niepełnosprawnych (klientów GOPS-u) o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy	• brak działań w zakresie monitorowania liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy

• likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym (w budynkach użyteczności publicznej (m.in. Ośrodki Zdrowia)) • prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością (nauczanie indywidualne)	• niewystarczająca kadra pracowników świadczących opiekę i udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym • brak na terenie gminy domu dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych • nieupowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych z gminy ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • nieprowadzenie działań na rzecz tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej, mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne • nieinformowanie przedsiębiorców z gminy możliwościach refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych • brak możliwości korzystania przez osoby niepełnosprawne w gminie z oferty organizacji pozarządowych działających na ich rzecz • niedostateczne działania zachęcające mieszkańców do prowadzenia działalności wolontariackiej na rzecz osób niepełnosprawnych
szanse	zagrożenia
• korzystanie przez osoby niepełnosprawne z pomocy organizacji pozarządowych poza gminą • brak zapotrzebowania na pomoc wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu	• niewystarczający dostęp osób niepełnosprawnych z gminy do usług rehabilitacyjnych • nieposiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • niewystarczająca wiedza osób niepełnosprawnych z gminy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • brak w gminie podmiotów ekonomii społecznej, mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne • niezaspokojone potrzeby w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
- wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy - zauważanie potrzeb mieszkańców zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym - umożliwianie przez gminę realizowania społecznikowskich pasji mieszkańców - stwarzanie mieszkańcom możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie kultury, sportu i rekreacji - upowszechnianie w gminie wiedzy o możliwościach uzyskania wsparcia z systemu pomocy społecznej - wystarczające zabezpieczenie finansowe realizacji ustawowych zadań z zakresu pomocy społecznej - pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej (np. z funduszy Unii Europejskiej) - podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach, konferencjach i innych formach doskonalenia zawodowego	- nierealizowanie na terenie gminy działań propagujących wiedzę o możliwościach podejmowania przez mieszkańców inicjatyw lokalnych, tworzenia organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, partnerstw międzysektorowych - brak wsparcia przez gminę aktywności gospodarczej mieszkańców - potrzeba poszerzenia sieci placówek pomocy społecznej w gminie dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców nierealizowanie w gminie przedsięwzięć (np. projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej) umożliwiających mieszkańcom korzystanie z oferty uczenia się przez całe życie (m.in. szkolenia i kursy dla osób dorosłych) - brak na terenie gminy organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych - brak zaangażowania przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych - niepodejmowanie przez jednostki organizacyjne gminy działań w zakresie propagowania i inicjowania wolontariatu
szanse	zagrożenia
- wpływ inicjatyw podejmowanych przez samorząd i instytucje gminy na wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców - otwarcie społeczności lokalnej na kwestie integracji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu - aktywność społeczna mieszkańców gminy - wystarczająca wiedza mieszkańców gminy o dostępnych formach wsparcia z systemu pomocy społecznej - wystarczające działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji gminnej kadry	- niewystarczająca wiedza mieszkańców gminy o możliwościach podejmowania inicjatyw lokalnych, tworzenia organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, partnerstw międzysektorowych - niewzrastająca aktywność gospodarcza mieszkańców gminy - niedostateczny dostęp mieszkańców do oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej w gminie - brak możliwości poszerzenia sieci placówek pomocy społecznej w gminie

pomocy społecznej	• wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej • niewystarczające środki przekazywane przez gminę na skuteczną realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • mały wpływ działalności organizacji pozarządowych na łagodzenie problemów społecznych w gminie • niewielkie zainteresowanie mieszkańców gminy różnymi formami działalności wolontariackiej
-------------------	--

21. PODSUMOWANIE

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy skorzystano z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, placówki oświatowe Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano ze wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań i analizy SWOT.

Po analizie powyższych danych uznano, że grupami w największym stopniu narażonymi na wykluczenie społeczne, dla których należy zaprogramować działania, są osoby ubogie, w podeszłym wieku oraz niepełnosprawne fizycznie i psychicznie. Uznano także, że równie ważne jest wspieranie rodziny, którą należy wzmocnić tak, by w skuteczniejszy sposób mogła opierać się kryzysom powodowanym przez czynniki i kwestie zewnętrzne, takie jak np. niskie dochody, przemoc, bezrobocie, czy też czynniki wewnętrzne, np. problem uzależnień.

W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz charakter współpracy między nimi a samorządem lokalnym.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji należy wziąć pod uwagę powyższe kwestie i zaprogramować odpowiednie działania, aby ich dokuczliwość systematycznie spadała.

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej Gminy Baranów na lata 2018-2025. Zostały one przedstawione w części programowej strategii.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranów na lata 2018-2025, jest następująca:

„Gmina Baranów podejmuje działania zmierzające do rozwiązywania problemów społecznych i zapobiegania ich skutkom, aktywizując społeczność lokalną i przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu osób i rodzin.”

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

CEL STRATEGICZNY 1.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności z wykorzystaniem zasobów własnych i środków zewnętrznych oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

- 1. Pomoc osobom i rodzinom ubogim oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego.**
- 2. Wspieranie i aktywizowanie zawodowe i społeczne osób bezrobotnych i poszukujących pracy.**
- 3. Udzielanie pomocy osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

- 1. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.**

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dożywiania w szkołach, wypoczynku, wyposażanie w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
3. Organizowanie na poziomie lokalnym akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich, w tym zbiórek artykułów szkolnych z przeznaczeniem dla dzieci z rodzin ubogich, jak również włączanie się w działania o charakterze charytatywnym na poziomie regionalnym i krajowym.
4. Podejmowanie działań wspierających osoby ubogie poprzez podnoszenie ich wartości i budowanie pozytywnej samooceny.
5. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z Kościołami i związkami wyznaniowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach.
2. Podejmowanie działań mających na celu aktywizację zawodową członków rodzin pozostających bez pracy.
3. Opracowywanie i realizowanie programów edukacyjnych dla rodzin dotkniętych bezrobociem w celu ograniczenia zjawiska „dziedziczenia bezrobocia”.
4. Zmniejszanie negatywnych skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS.
5. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi.
6. Opracowywanie i realizacja programów, których celem jest podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych.
7. Podejmowanie działań mających na celu pozyskanie inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy na terenie gminy.
8. Podejmowanie działań mających na celu utworzenie podmiotów ekonomii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem spółdzielni socjalnych.

9. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Podejmowanie działań zapobiegających utracie mieszkań przez rodziny i osoby w wyniku okoliczności życiowych.
2. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego, jak również schronienia.
3. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
4. Wspieranie osób borykających się z problemem bezdomności i podejmowanie działań mających na celu wyprowadzenie takich osób z bezdomności.
5. Rozwój w gminie zasobów mieszkań socjalnych.
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu niesienia skutecznej pomocy osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, organizacje pozarządowe.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, noclegownie i schroniska spoza gminy, placówki oświatowe, placówki kultury, Kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze

strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, fundusze organizacji pozarządowych, sponsorzy i inwestorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba dzieci korzystających z dożywiania w szkołach,
- liczba akcji charytatywnych zorganizowanych z myślą o pomocy rodzinom i osobom ubogim,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba nowych miejsc pracy, w tym utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej,
- liczba mieszkań socjalnych w gminie,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie i uczestniczących w programie wychodzenia z bezdomności,
- liczba programów i projektów mających na celu wsparcie osób zagrożonych bezdomnością.

CEL STRATEGICZNY 2.:

Wspieranie rodzin, dbałość o właściwy rozwój dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie uzależnieniom, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Cele operacyjne:

- 1. Wzmacnianie potencjału rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.**
- 2. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.**
- 3. Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.**
- 4. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i zdrowego stylu życia.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Promowanie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników GOPS-u i placówek oświatowych.
2. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
3. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
4. Podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny w celu zapewnienia skutecznej pomocy rodzinom objętym ich wsparciem.
5. Zapewnienie odpowiedniej do aktualnych potrzeb liczby asystentów pracujących z rodzinami.
6. Realizowanie projektów adresowanych do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
7. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej).
8. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka poprzez stałą współpracę placówek oświatowo wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych oraz Kościołów i związków wyznaniowych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podnoszenie poziomu i jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych.
2. Monitorowanie środowiska uczniów pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny.
3. Zapewnienie dzieciom wymagającym wsparcia dostępu do specjalistów, takich jak psychiatra dziecięcy czy psycholog.
4. Podejmowanie działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych, m.in. poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych.
5. Wsparcie uczniów niepełnosprawnych w dostępie do edukacji, m.in. poprzez prowadzenie klas integracyjnych i organizację nauczania indywidualnego.

6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Zapewnienie osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.
5. Podnoszenie kwalifikacji specjalistów zajmujących się udzielaniem wsparcia osobom doświadczającym przemocy i pracującym ze sprawcami przemocy w rodzinie.
6. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
7. Zapewnienie dostępu do programów korekcyjnych dla sprawców przemocy.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz w miarę możliwości ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów.
3. Rozszerzenie zakresu usług pielęgniarstwa środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki służby zdrowia, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół i społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba szkoleń i projektów adresowanych do rodzin,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej,
- liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba uczniów uczęszczających do klas integracyjnych,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

CEL STRATEGICZNY 3.:

Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz podejmowanie działań zmierzających do utrzymania tych osób w środowisku zamieszkania, jak również zapewnienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

- 1. Realizacja modelu „zdrowego starzenie się”: organizacja czasu wolnego, usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.**
- 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
2. Zapewnienie osobom starszym dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, jak i zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
3. Wspieranie działalności Klubu Seniora oraz podejmowanie działań zmierzających do integrowania środowiska osób starszych.
4. Udzielanie wsparcia organizacjom skupiającym seniorów.
5. Podejmowanie współpracy z Kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych.
6. Podejmowanie działań mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych w środowisku lokalnym.

7. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze, w tym poprzez organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze, jak również zachęcanie osób starszych do włączania się w działalność wolontarystyczną.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
2. Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie w oparciu o dostępne informacje oraz uwagi przekazywane przez organizacje skupiające osoby niepełnosprawne.
3. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach mających na celu zdobycie kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy.
4. Prowadzenie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych.
5. Podejmowanie inicjatyw mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat potrzeby zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków do uczestniczenia w życiu społecznym na równych prawach.
6. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, w tym organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
7. Prowadzenie działań na rzecz integracji ze środowiskiem osób niepełnosprawnych poprzez realizację spotkań, kampanii informacyjnych.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki służby zdrowia, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje pozarządowe, Kościół i społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba osób i rodzin objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba przedsięwzięć na rzecz osób starszych niepełnosprawnych realizowanych w gminie,
- liczba uczniów uczęszczających do klas integracyjnych,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym.

CEL STRATEGICZNY 4.:

Dbłość o bezpieczeństwo mieszkańców gminy poprzez działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym, skuteczną realizację zadań służb odpowiedzialnych za zapewnienie porządku i bezpieczeństwa, jak również umacnianie wsparcia sąsiedzkiego.

Cele operacyjne:

- 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.**
- 2. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w wieku szkolnym.**
- 3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.**

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych.
2. Monitorowanie zachowań o charakterze patologicznym w środowisku szkolnym oraz podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie tego rodzaju niepożądanych zachowań wśród uczniów.
3. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły.
4. Podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym przez uprawnione służby w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez mieszkańców.
5. Podejmowanie przez jednostki gminy współpracy z instytucjami o zasięgu ponadlokalnym na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg, budowę chodników i oświetlenia.
7. Realizacja projektów i kampanii społecznych, których celem jest umacnianie więzi sąsiedzkich i uwrażliwianie na potrzebę wzajemnej ochrony przed przestępczością.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerzy w realizacji działań:

Policja, Straż Pożarna, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw na terenie gminy,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba działań o charakterze prewencyjnym podjętych w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez mieszkańców,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

CEL STRATEGICZNY 5.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

- 1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.**
- 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.**
- 3. Wspieranie dialogu społecznego.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zwiększenie nakładu finansowego na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Dostosowanie stanu zatrudnienia GOPS do wymogów ustawowych.
3. Podejmowanie działań promocyjnych mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej.
4. Zapewnienie mieszkańcom informacji o dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez zamieszczanie informacji dotyczących funkcjonowania pomocy społecznej, na stronach internetowych oraz w postaci broszur i ulotek.

5. Wypracowanie platformy informacyjnej o dostępnych formach wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz ich rodzin jako elementu współpracy różnych podmiotów.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym.
2. Inicjowanie działalności organizacji pozarządowych w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej.
3. Podejmowanie inicjatyw o charakterze informacyjnym mających na celu pobudzenie zainteresowania środowiska lokalnego przedsiębiorczością społeczną.
4. Opracowywanie i realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców gminy, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
5. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Podejmowanie inicjatyw mających na celu budowę dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.
2. Poszerzenie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd gminy zamierzeń o charakterze gospodarczym i społecznym, mających wpływ na funkcjonowanie społeczności lokalnej.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, i inne jednostki organizacyjne gminy.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć realizowanych w celu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów w ramach strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba spotkań mieszkańców z władzami samorządowymi gminy.

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranów na lata 2018-2025 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie.

Konieczny jest monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany. Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii.

W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Monitorowanie prowadzone będzie systematycznie a raporty z postępu prac przedstawiane będą Radzie Gminy Baranów nie rzadziej niż co dwa lata.

3. POGNOZA ZMIAN

Zmianą społeczną jest „(...) różnica między stanem systemu społecznego (grupy, organizacji) w jednym momencie czasu i stanem tego samego systemu w innym momencie czasu. Stan wcześniejszy i stan późniejszy różnić się mogą pod rozmaitymi względami. Po pierwsze – może nastąpić zmiana składu systemu (...) Migracje, rekrutacja do grupy, mobilizacja, reforma organizacyjna to niektóre przykłady zmian tego typu. Po drugie – może nastąpić zmiana struktury systemu, a więc modyfikacja czworakich sieci powiązań między elementami: interakcji, interesów, norm i idei. (...) Po trzecie – może nastąpić zmiana funkcji pełnionych przez elementy systemu (...) Po czwarte – może nastąpić zmiana granicy systemu (...) Po piąte – mogą nastąpić zmiany w otoczeniu systemu. Zmiana społeczna oznacza pojedynczy epizod, przejście od jednego stanu systemu do drugiego.”¹

Realizacja działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych wypracowanych w niniejszym dokumencie powinna przyczynić się m.in. do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,
- objęcia dożywianiem wszystkich dzieci z rodzin ubogich,
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych zawodowo,
- zmniejszenia skali zjawiska tzw. dziedziczenia bezrobocia,
- zwiększenia liczby miejsc pracy,
- zmniejszenia liczby osób bezrobotnych,
- wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, w tym podmiotów ekonomii społecznej,
- zmniejszenia liczby rodzin i osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,

¹Piotr Sztompka, Stawanie się społeczeństwa: pomiędzy strukturą a zmianą, (w:) Joanna Kurczewska (red.), Zmiana społeczna. Teoria i doświadczenia polskie, Warszawa 1999, IFiS PAN, ss. 41-42.

- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla rodzin,
- podniesienia jakości kształcenia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia szans edukacyjnych dzieci mających problemy w nauce,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- polepszenia dostępu do podstawowych usług zdrowotnych, jak również specjalistycznych usług medycznych,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- zwiększenia liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się na co dzień do zasad zdrowego trybu życia,
- zwiększenia udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- uwrażliwienia społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- podniesienia jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,
- poprawy komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy uczniów w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zapobiegania patologiom wśród nieletnich,
- umocnienia przekonania o korzyściach współpracy sąsiedzkiej w walce z przestępczością,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze,
- podniesienia poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług społecznych i zdrowotnych,
- zróżnicowania form i zwiększenie efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami ekonomii społecznej,

- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach.

4. RAMY FINANSOWE

Ustawa o pomocy społecznej (art. 16 b ust. 2 pkt 3 ppkt c) nakłada obligatoryjny wymóg określenia ram finansowych Strategii. Są one przedstawione w poniższej tabeli.

Ramy finansowe Strategii w latach 2018-2025

szacunkowa wielkość wydatków (w złotych) w latach:							
2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
676 000	676 000	677 000	677 000	677 000	678 000	679 000	680 000

Ramy finansowe określają szacunkowe wydatki Gminy na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej. Wydatki roczne określa Rada Gminy w formie uchwały budżetowej. Wydatki mogą ulegać zmianie, zwiększać się lub zmniejszać, w zależności od realizowanych zadań w obszarze pomocy społecznej oraz możliwości finansowych Gminy. Poniżej przedstawiono wykres prezentujący skalę wydatków zaplanowanych w ramach finansowych Strategii.

5. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranów będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy.

5.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranów na lata 2018-2023 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Wspierania Rodziny,
2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
4. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
5. Roczny Program współpracy Gminy Baranów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

5.2. PROJEKTY

W ramach strategii mogą być realizowane projekty. Ich realizacja jest niezwykle wskazana, niemniej należy pamiętać, iż będzie możliwa dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranów na lata 2018-2025 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.